

כיתה
ה'

שומרות את הכוח למשהו טוב ואת הציוד/הרכוש המשותף לא משחיתות

רציונל

עצם ההימצאות בחברה יוצרת אי-הסכמות וחיכוכים, כפי שקבעו חז"ל "כשם שאין פרצופיהם שווים אין דעותיהם שוות" (סנהדרין, לח ע"א).

קונפליקטים רבים מתגלים במערכות היחסים שבין יחידים, קבוצות, חברות, ארגונים ומדינות על רקע התנגשויות בין צדדים בעלי צרכים, אינטרסים, רגשות, דעות, אמונות ו/או ערכים שאינם מתיישבים אלו עם אלו.

קונפליקטים אלו מעמידים אותנו בניסיון לעבוד על מידותינו, כפי שמתחייב מהציווי של "והלכת בדרכיו", המכוון אותנו להידמות לקב"ה במידותינו: "מה הוא רחום אף אתה רחום... מה הוא ארך אפיים אף אתה" (ספר המצוות לרמב"ם, עשין ח', ספר החינוך מצווה תרי"ב). מעבר לכך, היכולת להתמודד עם חילוקי דעות המאפיינים כל חברה עשויה לשמש יסוד לרכישת מידות טובות רבות ולהוביל לדרכי התנהגות חברתית חיוביות נוספות.

תורתנו הקדושה סללה לנו דרך להתמודדות עם מצבים של חילוקי דעות ושל חיכוכים באמצעות מצוות מפורשות המתייחסות לשלבים שונים בקונפליקט:

א. השלב הראשון - מצוות "ואהבת לרעך כמוך" - חיין קודמים

התורה מדריכה אותנו לנהוג בדרך כלל בהעדפה של הדאגה לצרכים האישיים שלנו על פני אלה של זולתנו. אולם, כאשר הדאגה לצורכי הזולת אינה באה על חשבוננו, אנו מחויבים לעזור לזולתנו (לעיתים אף ראוי לחרוג מכלל זה ולהעדיף את צורכי חברינו על פני צרכינו).

ב. השלב השני - "והלכת בדרכיו" - התמודדות עם כעסים

איסור על כעס וחיוב יישוב הדעת מקנים לנו כלים להתמודדות עם כעסים באמצעות בחינה מושכלת של המצב ובחירת הדרך הנכונה לתגובה שאותה יש לנקוט.

ג. השלב השלישי - "בצדק תשפוט עמיתך" - לימוד זכות ופרטיו

במצבים שבהם אנו חשים כי נעשה כלפינו עוול, מחייבת אותנו התורה "בצדק תשפוט עמיתך". כלומר, לבדוק שוב את הנתונים לפני ההחלטה שהזולת פגע בנו.

ד. השלב הרביעי - מצוות "הוכח תוכיח את עמיתך" - תוכחה

אף שניסינו ללמד זכות אך לא מצאנו כל נקודה כזאת, עדיין מוטלת עלינו החובה לשמוע את דברי הצד האחר, ולאחר מכן מוטלת עלינו חובת התוכחה, שצריכה לבוא לידי ביטוי על-פי פרטי הליכות רבים כמו אמירתה בדרך כבוד וכד'.

ה. השלב החמישי - ותרנות או התמודדות על-פי דרכי התורה

לאחר התוכחה תיתכנה על-פי התורה שתי אפשרויות פעולה:

1. ותרנות (במידה שאנו מסוגלים לעשות זאת מתוך השלמה מלאה).

2. הפניית תלונה לגורם חיצוני על מנת לבקש את התערבותו.

ו. השלב השישי - איסור "לא תיקום ולא תיטור"

איסור זה, המלווה בפרטים רבים, מלמד אותנו כיצד להימנע מהתחשבנויות עם אלה שפגעו בנו, ומקנה לנו דרכים להשלמה עם המצב.

ז. השלב השביעי - "לא תשנא את אחיך בלבבך"

איסור זה משלים את השלב הקודם, והוא עוסק באיסור לפתח שנאה על גילוייה השונים כלפי אלה שפגעו בנו.

"אין דבר טוב, ואין שלום יוצא מתוך מריבה" (שמות רבה ל')

מערכי השיעור הבאים מציגים בפני התלמידות מחד-גיסא את הידע הנדרש על אודות דרך ההתנהגות הראויה על-פי התורה במצבי קונפליקט, ומאידך-גיסא מובילים את התלמידות לתרגול הליכות אלו ולהתנסות מעשית בהן.

גילויי התחשבות בזולת, הבנה, ותרנות, סובלנות והקשבה - הם חלק ממערך דרכי התנהגות חיוביות הנרכשות באמצעות אימון ותרגול בנושא ניהול קונפליקטים באמצעות שיח, שבו מתבררות הדרכים לגלות איפוק במצבים שבהם מתעורר קונפליקט, לדוגמה: הימנעות מאימפולסיביות, ויתור ונסיגה, ערנות לצורכי האחר והתחשבות בו, שימוש בשפה מכבדת, חיפוש אחר פתרון מקדם לבעיה שבעקבותיה התעורר הקונפליקט, דיבור פנימי ושכנוע עצמי בדבר חשיבותה של התגובה המתונה.

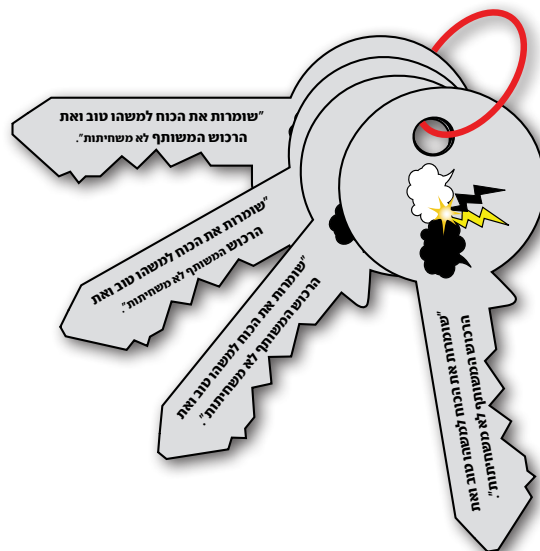
תרגול דרכי ההתנהגות הללו בחיי המעשה - באופן ההתמודדות עם קונפליקטים המתעוררים בחברה - עשוי להניע את היחיד לעבוד באופן מתמיד על מידותיו ולתרום לשינוי בהתנהלותו במצבים אלו.

מטרות

- בירור תפיסות עולמן של התלמידות ביחס לניהול קונפליקטים סביב השימוש ברכוש המשותף.
- העלאת המודעות לאחריותן של השותפות לנהל את הקונפליקט באשר לשימוש ברכוש המשותף באופן מקדם.
- בחינת דרכי ההתנהגות העשויות לסייע לשותפות לנהל את הקונפליקט בכל הנוגע לרכוש המשותף תוך הימנעות מהשחתתו ומפגיעה זו בזו.

מודל ההפעלה

מהלך ליצירת צרור המפתחות "שומרות את הכוח למשהו טוב ואת הרכוש המשותף לא משחיתות".

מפתח הלב
החינוך לחיים בחברה

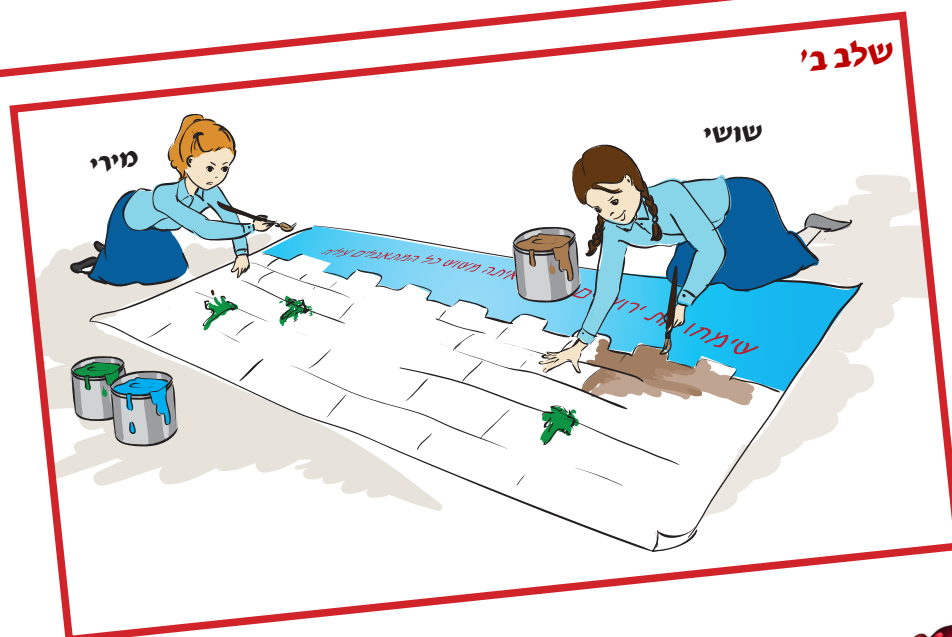
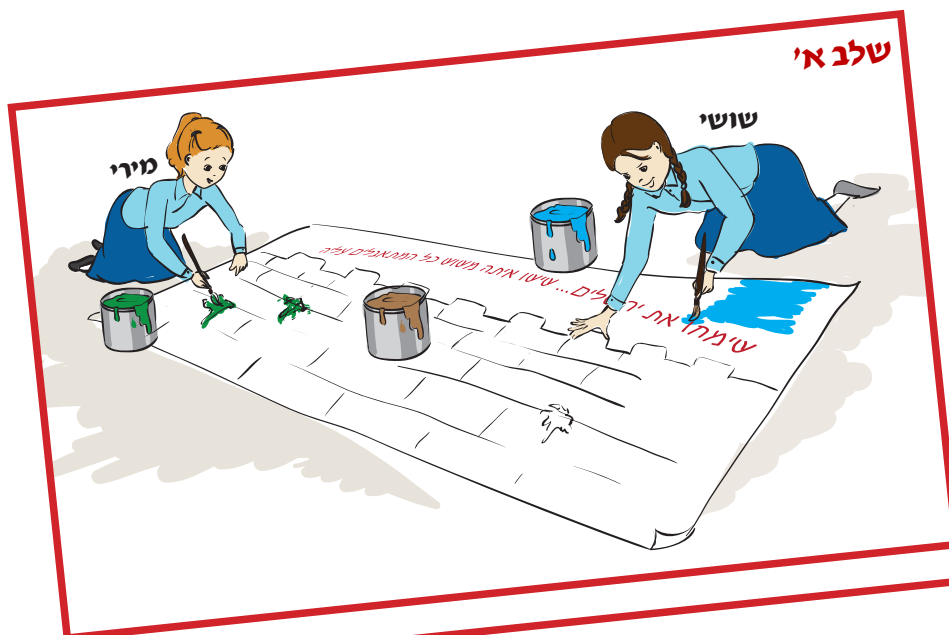
מפתח הלב - תוכנית חברתית-ערכית-לבתי-הספר היסודיים לבנות במגזר החרדי
משרד החינוך, המחוז החרדי והמחלקה לחינוך לחיים בחברה באגף לחינוך יסודי

הציוד הפשוטף גם לי גם לך

בנות כיתה ה' מבית-ספר "הלב" אחראיות להכנת כינוס התעוררות בית-ספרי בעשרה בטבת. שושי ומירי התנדבו להכין כרזה שבה מופיע פסוק בעניין האבלות על ירושלים. את הכרזה יתלו על בימת ההרצאות בכינוס. הציוד המשותף העומד לרשותן לצורך הכנת הכרזה: בריסטול לבן, פחיות צבע ומברשות לצביעה. שושי ומירי ניגשו למשימה במלוא המרץ כשהן שואפות להשלימה על הצד הטוב ביותר.

התבוננו בשושי ובמירי בשלבים השונים של הכנת הכרזה:

הציוד הפשוטף גם לי גם לך – האופנים?

שוחחנה על שלבי השימוש השונים בציוד המשותף לצורך הכנת הכרזה לכינוס:

א. תארנה את האופן שבו בוצעה המשימה בשלב א':

- מהו השימוש שעושה כל אחת מהבנות בציוד המשותף?
- שערנה: כיצד מרגישה כל אחת מהבנות ועל מה היא חושבת?

ב. תארנה את האופן שבו בוצעה המשימה בשלב ב':

- מה עושה שושי? כיצד היא משתמשת בציוד המשותף?
- שערנה: כיצד מרגישה מירי ועל מה היא חושבת? מדוע?
- מה מנסה שושי לעשות? שערנה: כיצד היא מרגישה ועל מה היא חושבת? מדוע?

ג. תארנה את האופן שבו בחרו שושי ומירי לנהל את הקונפליקט (ההתנגשות)

שהתעורר סביב השימוש בציוד המשותף:

- כיצד, לדעתכן, בחרה מירי להתנהג בעקבות הרגשות והמחשבות שהתעוררו בה? מדוע בחרה להתנהג דווקא כך?
- כיצד, לדעתכן, בחרה שושי להגיב להתנהגותה של מירי? מדוע בחרה בדרך זו?
- מה דעתכן על האופן שבו בחרו שושי ומירי לנהל את הקונפליקט סביב השימוש בציוד המשותף?
- באילו דרכים אחרות יכולות היו לבחור לנהל את הקונפליקט?

ד. הקשבנה לתיאור הבא של המשך אפשרי להתרחשות:

"מירי פירשה את התנהגותה של שושי כניסיון להשתלט על פחית הצבע החום המשותפת על מנת לעשות בה שימוש בלעדי. היא חשה תסכול מכיוון שהתנהגותה של שושי הקשתה עליה לתרום לצביעת דברי המדרש, ובחרה להגיב בתוקפנות ולהשחית את הכרזה".

- מה דעתכן על הדרך שבה בחרה מירי לנהל את הקונפליקט?
- מי עשויה להיפגע מהדרך שבה בחרה מירי לנהל את הקונפליקט ומההשלכות הנלוות לכך? מדוע?

מפתח הלב
החינוך לחיים בחברה

מפתח הלב - תוכנית חברתית-ערכית לבתי-הספר היסודיים לבנות במגזר החרדי
משרד החינוך, המחוז החרדי והמחלקה לחינוך לחיים בחברה באגף לחינוך יסודי

1. קראנה את הטקסט שלפניך:

ההתנגשות שהובילה ל"סופו של כדור"

מורתן של בנות כיתה ה' מבית-ספר "הלב" קנתה להן כדור כיתתי. הבנות החליטו לקבוע תורנות המסדירה את השימוש בכדור בהפסקות. הן התחלקו לשתי קבוצות, והחליטו שקבוצה א' תשחק בכדור במחצית הראשונה של השבוע (בימים א', ב' ו-ג') וקבוצה ב' תשחק בו במחצית השנייה של השבוע.

השבוע, ביום רביעי, התעורר קונפליקט (ההתנגשות) בין שתי הקבוצות סביב השימוש בכדור המשותף:

בהישמע הצלצול לצאת להפסקה לקחו בנות קבוצה א' את הכדור והחלו לרוץ איתו לכיוון החצר. לבנות קבוצה ב' הנדהמות הן אמרו, שמכיוון שביום שלישי היה טיול והן לא שיחקו בכדור, יש לאפשר להן לשחק בו ביום רביעי.

בנות קבוצה ב' כעסו מאוד, התפרצו לחצר וניסו לקחת את הכדור בכוח. הן צעקו על בנות קבוצה א' וטענו, שהתנהגותן היא בניגוד ללוח התורנויות שעליו הסכימו במשותף. בנות קבוצה א' ניסו להשאיר את הכדור ברשותן והגיבו בתוקפנות. תוך כדי המאבק בין שתי הקבוצות לקחה איילת את הכדור ועשתה בו חור במכוון.

רונית ונעמה, שבחרו לא לקחת חלק במאבק על הכדור, הביטו בעצב בהתרחשות בחצר ובכדור שהושחת, ורצו לחפש את המחנכת בחדר המורות.

2. שוחחנה על הקונפליקט (ההתנגשות) סביב השימוש בכדור המשותף.

- מהו הקונפליקט? בעקבות מה התעורר? מי הם הצדדים שלקחו בו חלק? (מי הן הפוגעות? מי הן הנפגעות? מי היה בסביבה?)
- כיצד בחר להתנהג כל אחד מן הצדדים בקונפליקט? מה דעתכן על כך?
- מה בחרה איילת לעשות? מדוע? מה דעתכן על דרך ההתנהגות הזו?
- מי נפגע מהדרך שבה בחרה איילת לנהל את הקונפליקט ומההשלכות הנלוות לכך? מדוע?

שומרות את הכוח למשהו טוב ואת הרכוש המשותף לא משחיתות

יעצנה לכל השותפות - פוגעות, נפגעות וסביבה - כיצד יכלו לנהל את הקונפליקט אחרת ולהימנע מהשחתת הרכוש המשותף ומלעבור על "בל תשחית".

התכוננה להציג את עצותיך במליאה.

שופרות את הכוח לפשהו טוב ונפנעות מהשחתת הרכוש המשותף

- דיווח על-ידי נציגות הקבוצות ואיסוף דרכי ההתנהגות המסייעות לניהול הקונפליקט, תוך הימנעות מפגיעה בחברות ומהשחתת הרכוש המשותף (ניתן להתייחס להתנהגויות המעידות על איפוק, על כבוד לרכוש, על התחשבות באחרים, על הידברות, על ויתור ועוד).
- הבאנה דוגמאות לקונפליקטים המתגלים בכיתתכן בכל הנוגע לשימוש ברכוש המשותף, ובררנה אילו מדרכי ההתנהגות שהצגתן יכולות לעזור לכם לנהל קונפליקטים אלה תוך הימנעות מפגיעה בחברות ומהשחתה.
- במצבי קונפליקט חשוב שכל השותפות תשמורנה "את הכוח למשהו טוב". כיצד ניתן לשמור את הכוח למשהו טוב? במצבי קונפליקט סביב הרכוש המשותף?

**קראנה את הטקסט "שומרות את הכוח למשהו טוב
ונמנעות מהשחתת הרכוש המשותף":**

שופרות את הכוח לפשהו טוב ונפנעות מהשחתת הרכוש המשותף

**זהינה את הקשרים בין הכתוב בטקסט לבין הדברים שעליהם שוחחתן.
תוכלנה לחבר קטע/שיר משלכן ולשלבם בטקסט.**

**מפתח הלי"ב
החינוך לחיים בחברה**

מפתח הלי"ב - תוכנית חברתית-ערכית לבתי-הספר היסודיים לבנות במגזר החרדי
משרד החינוך, המחוז החרדי והמחלקה לחינוך לחיים בחברה באגף לחינוך יסודי

שופרות את הכוח לפשהו טוב ונפנעות פהשחת הרכוש הפשותך

- רשומנה על גבי המפתחות שלפניכן את דרכי ההתנהגות שעליהן שוחחתן.
- צורנה את צרור המפתחות "שומרות את הכוח למשהו טוב ואת הרכוש המשותף לא משחיתות".

מעגל ראשון: מעגל קשרי פרט קבוצה - ניהול קונפליקטים

ה'

מעגל ראשון: מעגל קשרי פרט קבוצה - ניהול קונפליקטים

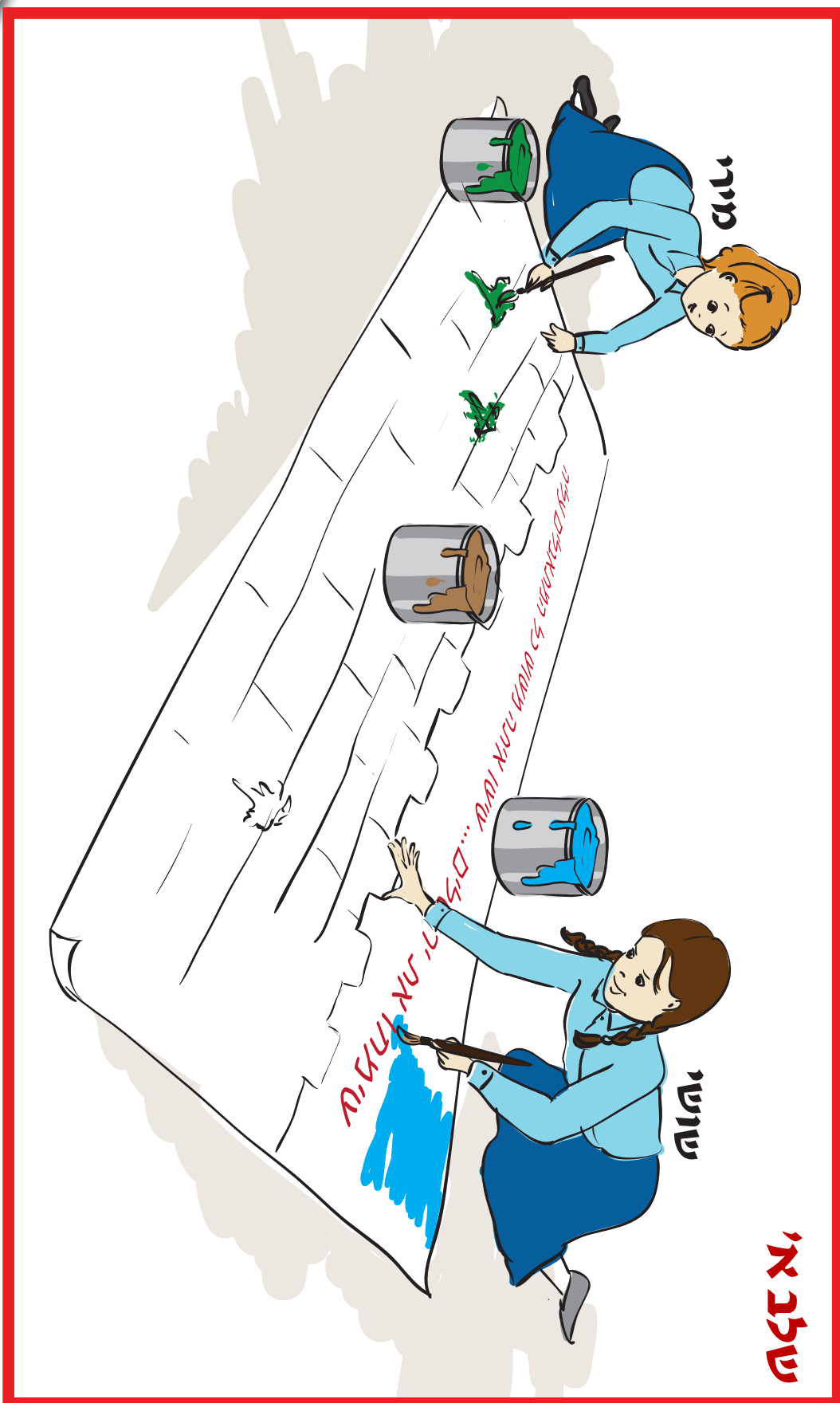
מפתח הלב
החינוך לחיים בחברה

מפתח הלב"ב - תוכנית חברתית-ערכית לבתי-הספר היסודיים לבנות במגזר החרדי
משרד החינוך, המחוז החרדי והמחלקה לחינוך לחיים בחברה באגף לחינוך יסודי

עזרים למורה: מעגל קשרי פרט קבוצה - ניהול קונפליקטים

פ'

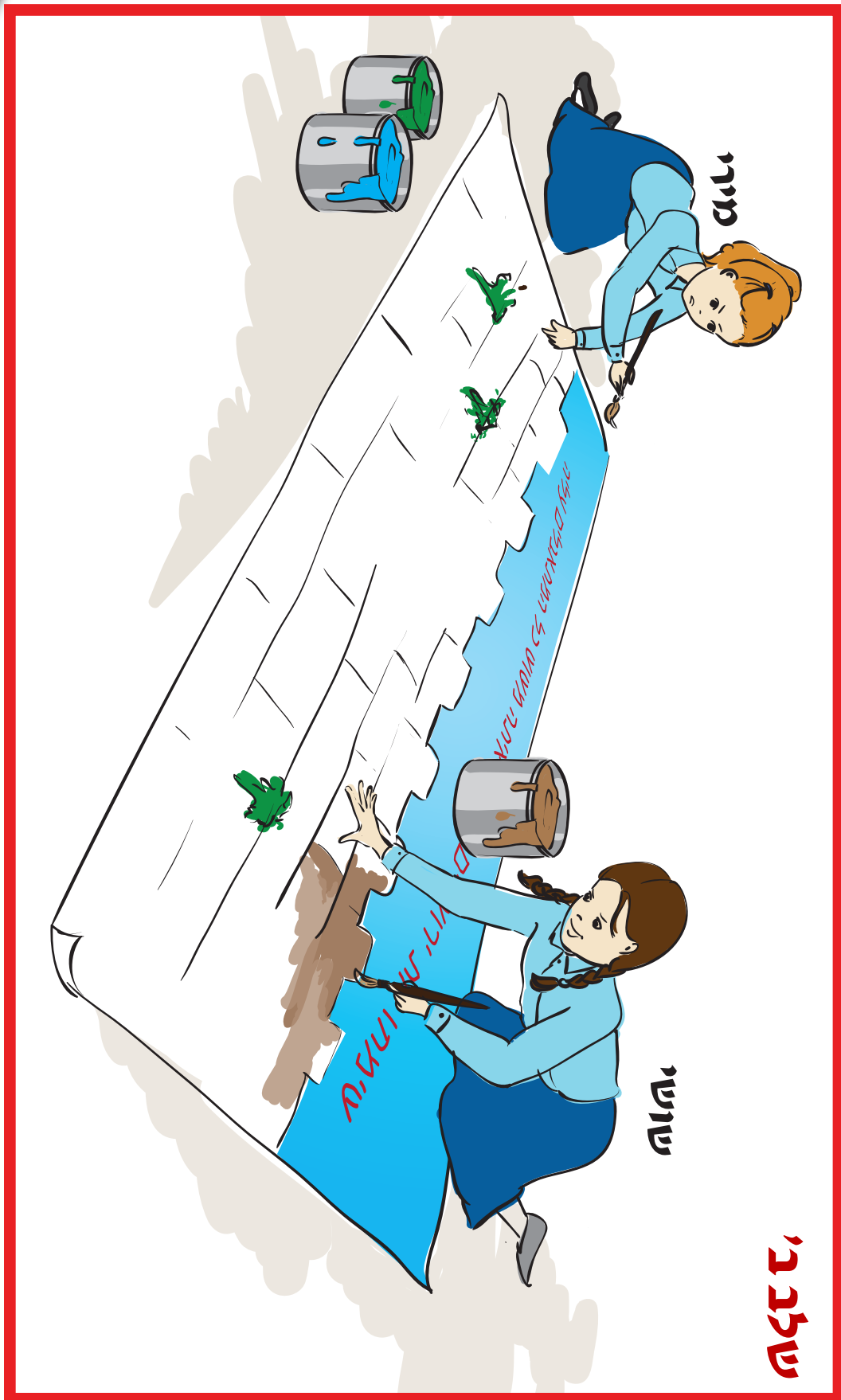
שלבי א'

עזרים למורה: מעגל קשרי פרט קבוצה - ניהול קונפליקטים

פ'

שלבי

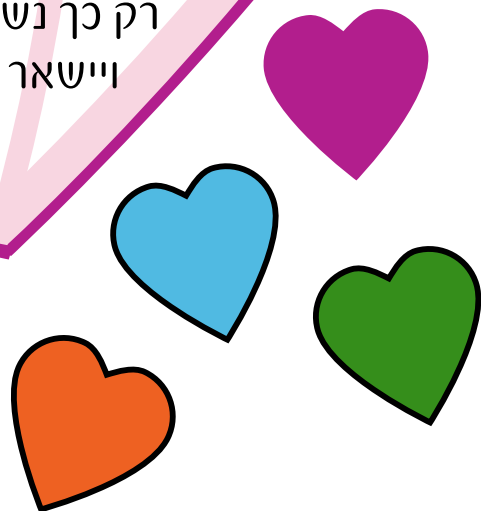

**שופרות את הכוח לפשהו טוב
ונפנעות בהשחתת הרכוש הפשותף**

עזרים למורה: מעגל קשרי פרט קבוצה - ניהול קונפליקטים

בידינו צרור מפתחות
המסייעים לפתוח לבבות
ובכל קונפליקט סביב הציוד והרכוש המשותפים
הם עוזרים למנוע השחתה ופגיעה בסובבים.
רק זאת חברות יש לזכור:
הציוד והרכוש המשותפים
לרשות כולנו עומדים,
ולכולנו שמורה הזכות
לעשות בהם שימוש בתבונה ובאחריות:
לחלוק עם האחר,
לדעת לוותר.
את הכעס לעצור,
ואת היד המושטת להשחית -
להשיב לאחור!
רק כך נשמור את הכוח למשהו טוב
ויישאר לנו הכוח לאהוב.

ה'

שומרות את הכוח לפשהו טוב ונפנעות פהשחתת הרכוש הפשותף

